

Nr 132.

Av herr **Bondeson**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående tillfällig löneförbättring åt lärare vid lantmannaskolor.

I nådig proposition till riksdagen av den 16 april 1917, nr 252, har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att för beredande under läsåret 1917—1918 av tillfällig löneförbättring åt lärare vid statsunderstödda lantmannaskolor statsbidrag må från det under nionde huvudtiteln uppförda förslagsanslaget efter närmare angivna grunder utgå. Härigenom hava de från ett flertal skolstyrelser gjorda framställningarna till Kungl. Maj:t i detta ärende i viss mån lett till närmast åsyftad åtgärd.

Emellertid skiljer sig de av Kungl. Maj:t framställda förslagen i några avseenden väsentligt från i förenämnda skrivelser uttalade önskemål. Sålunda framhölls i petitionärernas skrivelser behovet av ökat anslag till bestridande av såväl ökade löner för lärarna som skolornas stegrade driftkostnader. Vidare hemställdes att ökat statsbidrag måtte utgå redan för år 1917. Att det ökade statsbidraget skulle utgå utan något villkor om förhöjt ortsbidrag torde visserligen ej blivit särskilt nämnt, men ansågs otvivelaktigt som en given sak.

Av de sålunda utav Kungl. Maj:t gjorda avvikelserna från de framställda önskemålen torde särskilt tvenne från lärarnas och skolornas synpunkt vara mycket betänkliga, nämligen dels att intet ökat statsbidrag skulle utgå förrän 1918 och dels att såsom villkor för de ökade bidragen till lärarlönerna skall gälla, att en tredjedel av tilläggen skulle utgå av ortsbidrag.

Föreståndarnas och lärarnas vid lantmannaskolorna ekonomiska ställning har genom kristidens verkningar blivit synnerligen bekymmersam. De förras lön torde i flertalet fall hålla sig mellan 2,500 och

3,000 kronor eller något litet däröver, vartill oftast men dock ej alltid kommer fri bostad. De ordinarie lärarnas löner variera rätt mycket vanligen dock från 1,500 till 2,000 kronor; mera sällan uppgå de till 2,500 kronor eller däröver; fri bostad ingår vanligen men ej alltid i löneförmånerna.

Nu har det visserligen framhållits, att dessa löner gälla endast för den relativt korta undervisningstiden 5—6 månader och att lärarna under sommartiden få skaffa sig andra inkomster. Dessa biförtjänster äro emellertid för såväl föreståndare som lärare mycket osäkra; för flera av dessa har det trots allvarliga försök ej lyckats att erhålla någon avlönad anställning under sommaren. I varje fall torde det vara uppenbart, att den senaste tiden ej ökat möjligheterna för erhållandet av biförtjänster utan snarare tvärtom.

De i propositionen angivna löneförmånerna vid skolor med tvenne kurser under året torde i detta sammanhang kunna lämnas ur räkningen, då under 1916, såvitt bekant, av 44 förefintliga lantmannaskolor endast en hade tvenne kurser.

Då lantmannaskolornas föreståndare och lärare nu genom kris-tidens förhållanden fått sina redan förut knappa löner i realiteten väsentligt reducerade, torde det få anses rätt och billigt att snarast möjligt åtminstone i någon mån återföra lönerna till sitt ursprungliga realvärde. Detta skulle kunna ske därigenom att riksdagen tillmötesginge de av skolornas styrelser och lärare uttalade önskemålen även i så måtto att den i enlighet med kungl. lantbruksstyrelsens förslag beviljade de föreslagna tilläggen att utgå dels för år 1917 och dels för år 1918, av vilka de sistnämnda i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag lämpligen skulle kunna anses gälla läsåret 1917—1918. För en sådan åtgärd torde också det skälet kunna framhållas, att löneförbättring i form av krigstidstillägg och krigstidshjälp under år 1917 blivit föreslagen för befattningshavare i statens tjänst (Kungl. Maj:ts nåd. proposition nr 129); behovet därav är otvivelaktigt lika stort i det förra fallet som i det senare.

Det för erhållande av statsbidrag till löneförbättring åt lärarna föreslagna villkoret, att en tredjedel därav skall utgå av ortsbidrag, torde i allmänhet medföra avsevärda svårigheter för skolorna och i många fall måhända leda till att skolorna ej kunna begagna sig av möjligheten att erhålla sådant bidrag. Flertalet skolor hava för närvarande endast så stora inkomster från orten, att de nätt och jämt räcka till för att erhålla det stadgade statsbidraget; åtskilliga hava till och med ej förmått uppbringa så stora ortsbidrag att de kunnat erhålla hela det statsbidrag, vartill de eljest varit berättigade. Att med kännedom härom stadga,

att skolorna måste uppbringa ökade ortsbidrag för att erhålla statsbidrag till förbättring av lärarnas löner synes vara mindre välbetänkt. Kunnna större ortsbidrag erhållas, så äro de synnerligen väl behöfliga för täckande av skolornas ökade driftskostnader, bland annat föranledda av de orimligt höga bränsleprisen samt nödvändiga lönetillägg till sådan personal vid skolorna, som ej beröres av den nu ifrågasatta löneförbättringen; kunna sådana däremot ej fås, bli lärarna oförtjänt och i hög grad lidande därpå.

De viktigaste ortsbidragen till lantmannaskolorna utgöras av anslag från hushållningssällskap samt elevavgifter, vartill i en del fall komma anslag från landsting och kommuner m. m. Hushållningssällskapen torde emellertid i allmänhet ej under kristiden fått ökade inkomster men däremot väsentligt stegrade utgifter, varför det synes bliva svårt för dem att bevilja ökade anslag till lantmannaskolorna. Höjning av elevavgifterna torde ej heller utan nödtvång böra företagas, enär en sådan lätt kan medföra minskat elevantal. När därtill kommer dels att lantmannaskolorna äro skyldiga att lämna 10—12 frielevplatser, försåvitt därtill berättigade anmäla sig, och dels att vid somliga skolor inga som helst elevavgifter förekomma, så synes det vara uppenbart, att man åtminstone ej i nämnvärd grad kan påräkna förhöjda elevavgifter såsom en del av det ifrågasatta ökade ortsbidraget. Att erhålla sådant från annat håll än de nu särskilt nämnda torde också oftast bliva förenat med stora svårigheter, försåvitt det över huvud taget kan bli möjligt.

Under återopande av det ovan anförda tillåter jag mig sålunda värdsamt hemställa,

att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts nådiga proposition nr 252 måtte
dels bevilja den föreslagna tillfälliga löneförbättringen åt lärare vid lantmannaskolor att utgå för såväl år 1917 som 1918 samt
dels besluta att sagda löneförbättring skall till hela sitt belopp bestridas av statsmedel.

Stockholm den 25 april 1917.

Bonde Bondeson.

I motionen instämma:

Joh. Nilsson. Gust. Eliasson. N. Åkesson. Alexander Hamilton.